

Kriminalomsorgen region sør

U.off § 13

Deres ref:

Vår ref:
201201988-19

Dato:
23.03.2012

HØRING – FORSLAG OM ENDRINGER I STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN OG STRAFFEPROSESSLOVEN

Det vises til skriv fra region sør av 9.2.12 der regionen ber om synspunkter fra enhetene til forslagene.

Kapittel 3

Departementet foreslår å endre straffeprosessloven § 163 første ledd slik at det vil være kriminalomsorgen som peker ut hvem som skal utføre personundersøkelse. I dag er det ”vedkommende lokale kontor for kriminalomsorg i frihet” som har denne myndigheten.

Virker hensiktsmessig da det gir større rom for fornuftig individuell tilpasning.

Kapittel 4

Departementet foreslår en mindre tilføyelse i straffeprosessloven § 455 første ledd tredje punktum for å klargjøre at kriminalomsorgen på regionalt nivå også beslutter fullbyrding av dom på gjeninnsettelse etter prøveløslatelse.

Det antas at andre ledd i systemet har bedre grunnlag for å uttale seg om dette punktet.

Kapittel 5

Departementet foreslår en bokstav d i straffegjennomføringsloven § 7 a annet ledd som gir kriminalomsorgen rett til å innhente

- opplysninger om innsattes avtalebaserte hemmelige telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger
- opplysninger om innsattes elektroniske kommunikasjonsadresse

Forslaget høres fornuftig og nødvendig ut i forhold til soningsinnkalling.

Region sør

Det etterspørres høringsinstansenes syn på eventuelle andre situasjoner det kan tenkes at opplysningene kan være formålstjenelige å bruke.

Det er mulig at vi her kommer i en grensegang i forhold til etterforskning som skal overlates til politiet, men sånn umiddelbart tenker vi at det muligens kunne være hensiktsmessig for å få avklart omstendigheter rundt for eksempel funn av mobiltelefon eller liknende kommunikasjonsverktøy i fengslet. Videre ved mistanke om at de innsatte ulovlig har klart å kommunisere via internett. Muligens også i tilfeller der det har foreligget brudd på vilkår i forbindelse med permisjoner, frigang, straffeavbrudd, soning i fengsel med lavere sikkerhetsnivå, ved § 12 soning eller lignende.

Kapittel 6

Departementet foreslår å føye til et nytt femte ledd i straffegjennomføringsloven § 11 som gir kriminalomsorgen hjemmel til å sette domfelte direkte inn i overgangbolig.

Det antas at andre ledd i systemet har bedre grunnlag for å uttale seg om dette punktet.

Kapittel 7

Departementet foreslår flere endringer i reglene om overføring mellom gjennomføringsformer i straffegjennomføringsloven § 14 første ledd, blant annet hjemmel for å overføre hvis det er

- nære bånd mellom en innsatt og en tilsatt, eller dersom den tilsatte eller noen av dennes nærstående er fornærmet eller etterlatt i innsattes straffesak (ny bokstav f)
- nødvendig for en hensiktsmessig fangesammensetning (ny bokstav g)

Etter forslaget til § 14 nytt annet ledd kan kriminalomsorgen overføre innsatte til særskilt tilrettelagt avdeling eller fengsel, dersom overføringen ivaretar innsattes behov på en hensiktsmessig måte. Et eksempel kan være overføring av barn og unge til ungdomsenhet.

Vedrørende § 14 første ledd bokstav c og § 37 første ledd bokstav a:

Innledning: Muligheten for å gi denne skriftlige advarselen har i Telemark fengsel blitt brukt i de tilfeller vi merker at en innsatt er i ferd med å ødelegge et fellesskap uten at vi har noen konkrete disiplinærbrudd å vise til slik at det ikke er grunnlag for å ilegge reaksjon. Det kan være snakk om at betjentene merker at stemningen på en boenhet har blitt helt endret etter at en bestemt innsatt kom dit. Det kan eksempelvis gi seg utslag i mindre sosialt samvær, at de innsatte trekker seg mer tilbake på hver sine celler eller at det jevnlig er gnisninger mellom innsatte. I slike tilfeller har vi sett på det som ryddig og greit å kunne advare dem om at vi nå ser tendenser vi ikke liker og at dersom vedkommende ikke endrer kurs og begynner å påvirke fellesskapet på en mer positiv måte, så vil vi vurdere å flytte ham/henne. Det å justere atferd ved å advare/gi de innsatte sjansen til å endre atferd slik at vi unngår å måtte gripe inn overfor dem, er noe som stadig vekk gjøres muntlig. Denne skriftliggjøringen vi her snakker om har vi i utgangspunktet ikke sett på som så annerledes eller inngripende at det foranlediget klageadgang. Det har vi blitt justert i forhold til av region sør, så vi gir nå klageadgang på slike skriftlige advarsler. Det å advare noen anser vi ikke som en reaksjon/straff, snarere tvert i mot. Selve ordet advarsel tilsier at de ikke påføres et onde. Etter mottak av skriftlig advarsel har dessuten den innsatte mulighet til å kommentere skrivet. Eventuelle kommentarer vil bli tatt med i vurderingen dersom vedkommende fortsetter med en atferd som da gir grunnlag for flytting. Vi har for øvrig ganske god erfaring med at de innsatte juster inn atferden sin etter mottak av en slik advarsel.

Argumentet for å gi klageadgang på advarselen går på dette med at advarselen kan danne grunnlag for et senere inngripende vedtak som flytting i en eller annen form. Uansett har da den innsatte fått sjansen til å uttale seg i forhold til advarselen og han/hun får dessuten ordinær klageadgang på det inngripende vedtaket.

Uttalelse fra avdelingene: Diverse ledere og tjenesteposter i fengslet har fått sjansen til å uttale seg i forhold til høringen. Tilbakemeldingen fra dem som har engasjert seg er at de anbefaler alternativ 2 der de ble bedt om å velge. Begrunnelsen er at de har best tro på endring gjennom kommunikasjon og avtaler.

Fengselsleders kommentarer: Konsekvensen av alternativ to blir at dersom vedkommende ikke er villig til å gå inn på avtaler så tilsier det grunnlag for å flytte vedkommende uten skriftlighet i forkant. Ville det ikke da vært bedre og ikke la det ene utelukke det andre? Altså å ha et system der vi først skal forsøke å løse denne type saker gjennom atferdssamtale med påfølgende atferdsavtale, men at vi i tilfeller der det ikke munner ut i en avtale eller at samtale åpenbart ikke vil føre frem til avtale, fortsatt er mulighet for å fremlegge en skriftlig advarsel. Da unngår vi i hvert fall at vi vedtar noe som kan oppleves som inngripende samtidig som de innsatte kan kritisere oss for at de ikke hadde forstått alvoret i budskapet.

Det med å endre "skriftlig advarsel" til skriftlig irettesettelse" føles ikke riktig i forhold til det behovet det her er snakk om å dekke. For det første: De to formene for irettesettelse vil antagelig bli blandet og de færreste ansatte eller innsatte vil ha klart for seg skillet. For det andre: En irettesettelse er en reaksjon/straff på bakgrunn av noe konkret man har å vise til. En advarsel er "en pekefinger" der vi orienterer om at vi føler at vedkommende er i ferd med å påvirke et fellesskap på en så negativ måte at vi kommer til å gripe inn dersom stemningen ikke snur.

Det å ta et formelt avhør på bakgrunn av noe så lite konkret der det antagelig ikke foreligger formelle hendelsesrapporter, høres også meget spesielt ut.

Konklusjon fra fengselsleder: Det anbefales at praksis blir at vi først skal forsøke ut atferdssamtale med eventuell påfølgende atferdsavtale, men at vi beholder muligheten for en skriftlig advarsel som ikke defineres som et enkeltvedtak. Dersom dette ikke ivaretar rettsikkerheten i tilstrekkelig grad, anbefaler vi at vi fortsetter å håndtere den skriftlige advarselen som et enkeltvedtak slik vi gjør i dag. Dersom det eneste aktuelle er å la alternativ 1 bli slik det foreslås, så anbefales det at dette alternativet utelukkes i sin helhet og at vi bare står igjen med alternativ 2.

Vedrørende § 14 første ledd ny bokstav f:

Telemark fengsel støtter forslaget i sin helhet. Vi har ett spørsmål: Hva med dersom den tilsatte eller noen av dennes nærstående er fornærmet eller etterlatt i en tidligere straffesak? Det kan være snakk om kort tid siden hendelsen og da er problemstillingen like relevant for den tjenestemann det gjelder.

Vedrørende § 14 første ledd ny bokstav g:

Telemark fengsel støtter at man senker listen i forhold til hva som skal til for å tvangsoverføre innsatte. For vårt vedkommende som er et av Norges sikreste fengsel med høy bemanningsfaktor, mulighet til å flytte innsatte fra fellesskapsavdelinger og utelukke dem fra fellesskapet samt tilgjengelig sikkerhetscelle og -seng så skal det mye til for å finne grunnlag for tvangsoverføring.

Samtidig ser vi at formuleringen "hensiktsmessig fangesammensetning" gir svært stort rom for forskjellsbehandling ut fra fengselslederens ulike holdninger.

Vedrørende § 14 nytt annet ledd – overføring til annet fengsel for å ivareta innsattes behov på en hensiktsmessig måte:

Angående § 14 nytt annet ledd som foreslås å lyde som ”Kriminalomsorgen kan overføre innsatte til annet fengsel dersom overføringen ivaretar innsattes behov på en hensiktsmessig måte”. Dette er en svært hensiktsmessig formulering for kriminalomsorgen for den gir oss alle fullmakter. Det blir da kriminalomsorgens vurdering av hva som ivaretar innsattes behov på en hensiktsmessig måte som blir lagt til grunn. Fra mange andres ståsted vil det nok være sterk uenighet i vurderingen, eksempelvis innsatte, dennes pårørende, advokat og lignende. Men, dette gjelder også for mange andre områder der kriminalomsorgen beslutter.

Kapittel 8

Departementet foreslår å føye til ”bl.a.” i straffegjennomføringsloven § 36 annet ledd for å vise at bestemmelsen ikke uttømmende regulerer hvilke vilkår kriminalomsorgen kan fastsette ved permisjon og straffeavbrudd.

Siden det er avdekket et behov for presisering så er det sikkert hensiktsmessig og riktig. Fra vårt ståsted har vi aldri hatt et slikt behov. Ved å lese forskriften og retningslinjene så har vi i Telemark fengsel aldri vært i tvil om muligheten til å sette andre vilkår og har benyttet oss av det.

Kapittel 9

Departementet foreslår å unnta unnlatt oppmøte til samfunnsstraff fra straffebestemmelsen i straffegjennomføringsloven § 40 syvende ledd. Dette innebærer at kriminalomsorgen isteden behandler unnlattelsen som brudd på vilkår.

Det antas at andre ledd i systemet har bedre grunnlag for å uttale seg om dette punktet.

Kapittel 10

Departementet drøfter spørsmål om prøveløslatelse av utenlandske innsatte med utvisningsvedtak. Blant annet er det behov for endringer i straffegjennomføringsloven § 42 som bringer prøveløslatelsesreglene i samsvar med EMK artikkel 5. Det er særlig viktig å trekke et klarere skille mellom frihetsberøvelse som følge av straffegjennomføring, og frihetsberøvelse på grunn av manglende effektivering av utvisningsvedtaket.

Dette høres veldig riktig ut. Angående setningen: ”Eventuell frihetsberøvelse utover 2/3 tid som utelukkende skyldes utlendingsrettslige hensyn, må imidlertid forankres i utlendingslovgivningen, og ikke i straffegjennomføringsloven”. Denne setningen bør da bety at vi ikke skal omgå Sivilombudsmannens antatte intensjon om mer bruk av utlendingslovgivningen, ved å begrunne avslag med at vedkommende ikke har rettigheter i Norge og at det således ikke blir funnet sikkerhetsmessig forsvarlig med en løslatelse. De fleste utlendinger som skal utvises er i en slik situasjon så vi kan omgå bruk av utlendingslovgivningen ved å bruke dette. Det virker da mye mer riktig å gi politiet beskjed i god tid om at innsatte kvalifiserer for prøveløslatelse og at de må forberede seg på fengsling etter utlendingsloven dersom de ikke er i stand til å effektivere en utvisning på- eller rett i forkant av prøveløslatelsesdatoen.

Kapittel 11

Departementet foreslår å rette opp en henvisning i straffegjennomføringsloven § 44 femte ledd og § 58 siste ledd. Etter en endring ved lov 20. juni 2008 nr. 47 skal henvisningen til straffeprosessloven § 461 være annet og ikke tredje ledd.

Åpenbar nødvendig endring.

Kapittel 12

Departementet drøfter hvilke straffegjennomføringsregler som bør gjelde for varetektsinnsatte mv., jf. straffegjennomføringsloven § 52. Departementet foreslår unntak fra § 40 åttende ledd som gjelder den som forsettlig unndrar seg gjennomføring av fengselsstraff, forvaring og strafferettslige særreaksjoner. Varetektsinnsatte er å betrakte som uskyldige inntil det motsatte er bevist og straff for unndragelse bør derfor forbeholdes dem som er skyldige i kriminelle handlinger.

Det høres riktig ut med de foreslåtte endringer. Men, det kan stilles spørsmål ved om det ikke på en eller annen måte burde få konsekvenser å unndra seg varetektsfengsling. Grunnet for varetektsfengsling er tross alt at domstolen har funnet godt nok grunnlag for beslutning om fengsling. Det å ikke rette seg etter domstolens beslutning bør normalt få en eller annen form for konsekvens.

Kapittel 13

Inneholder forslag til konsekvensjustering av straffegjennomføringsloven § 58 annet ledd annet punktum. Justeringen er en følge av lov 20. juni 2008 nr. 47 om endringer i straffeprosessloven hvor kriminalomsorgen overtok ansvaret for å avgjøre søknader om utsettelse av fullbyrdingen. Etter forskrift 19. mars 2010 § 5 er det de fengslene og friomsorgskontorene som har fått myndighet til det, som avgjør søknad om soningutsettelse inntil 6 måneder. Regionalt nivå avgjør søknad om soningsutsettelse utover 6 måneder.

Det antas at andre ledd i systemet har bedre grunnlag for å uttale seg om dette punktet.

Kapittel 14

Departementet redegjør for de administrative og økonomiske konsekvenser av forslaget.

Ut i fra det beskrevne ser vi ikke for oss at det vil kreve nevneverdige økte saksbehandlerressurser for å samkjøre sakene med politiet og utlendingsmyndighetene. Samarbeidet er allerede etablert med dagens praksis. Samkjøring i forbindelse med løslatelse må allerede være etablert hos alle. Forskjellen blir kanskje *tidspunktet* for kontakt i soningsforløpet da flere vil løslates fra fengsel ved 2/3 tid. Slik vi ser det for oss blir den største hovedforskjellen at fengslene få lik praksis når det gjelder å ikke tillate at straffegjennomføringsloven blir brukt som en hvilepute pga treghet i andre ledd i samarbeidskjeden, dvs. hovedsakelig utlendingsmyndighetene.

Kapittel 15

Inneholder forslag til mulige lovendringer.

Vi har beskrevet våre kommentarer under det enkelte punkt foran i høringen.

Karl Hillesland
ass. fengselsleder

Merete Paus
rådgiver